

Initiatiefvoorstel – Inspraak van de Rotterdammer

Rotterdamers horen over de burgemeester

Stephan van Baarle – DENK Rotterdam
Joost Eerdmans – Leefbaar Rotterdam
Ellen Verkoelen – 50Plus Rotterdam

Inleiding en aanleiding

Nederland is één van de weinige Westerse landen waarin de bevolking formeel niks te zeggen heeft over de (her)benoeming van een burgemeester. Er is echter een duidelijke, doorzettende trend te zien als het gaat om meer inspraak bij de (her)benoeming van de burgemeester.

Volgens een peiling van I&O Research (2018)¹ kijken Nederlanders positief aan tegen gemeentelijke democratie; 70% is vóór gemeentelijke referenda. Uit een andere peiling² van I&O Research (2018) blijkt wederom dat burgers meer toevoegingen zien binnen de lokale democratie die uitgaan van onder andere inspraak en participatie. Op het gebied van aanvullingen binnen de lokale democratie werden onder andere meer inspraak omtrent de burgemeester en lokale referenda genoemd.

Ook uit onderzoek³ van het SCP blijkt dat de afgelopen 25 jaar maar liefst 50% of meer van de ingezetenen vóór inspraak van burgers op het gemeentebestuur is, en is meer dan 70% voor meer inspraak omtrent de burgemeester.

De directe aanleiding voor dit initiatiefvoorstel is dat de huidige burgemeester wellicht zal opteren voor een derde ambtstermijn. Indieners van het voorstel zijn de mening toegedaan dat het realiseren van een vorm van inspraak voor Rotterdamers hierbij van groot belang is.

Democratische renovatie

Het Nederlandse staatsbestel kan wel een democratische vernieuwing gebruiken, zo vindt ook de Staten-Generaal. Zo kwam D66 met een initiatiefvoorstel⁴ dat beoogde de benoeming van de burgemeester en de commissaris van de Koning uit de Grondwet te halen en daarmee dus de Kroonbenoeming te deconstitutionaliseren. In gewone mensentaal betekent dit dat niet meer in de Grondwet staat dat de burgemeester bij koninklijk besluit (door de 'Kroon') wordt benoemd.

De bovengenoemde trend in de samenleving voor meer inspraak bij de (her)benoeming van de burgemeester vindt doorvertolking in de Kamers.

1

<https://ioresearch.nl/Home/Nieuws/democratie-hoeft-niet-op-schop-maar-lager-opgeleiden-willen-meer-stem#.XE8Hd1xKiU>

² https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/255545/bbzkloddem_rapport_def-002.pdf p. 15.

³

https://www.utrecht-monitor.nl/sites/www.utrecht-monitor.nl/files/bestanden2018/documenten/scp_2017_de_sociale_staat_van_nederland_2017.pdf p. 67-68.

⁴ https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20150708/publicatie_wet/document3/f=/vjvebkzpjdxo.pdf

Op 20 november ging de Eerste Kamer in tweede lezing akkoord met de deconstitutionalisering van de Kroonbenoeming. De benoemingswijze van de burgemeester kan nu bij gewone wet worden geregeld, wat de mogelijkheid biedt om over te gaan tot een door ingezetenen of door de gemeenteraad gekozen burgemeester.

Tijdens de Eerste Kamerbehandeling is de motie Rombouts⁵ aangenomen. Dit initiatiefvoorstel blijft in de geest van de motie Rombouts en beoogt de positie te waarborgen van de burgemeester als verbindend bestuurder aan het hoofd van het gemeentebestuur. Inspraak van burgers middels peilingen/referenda biedt de gemeenteraad waardevolle input, maar de gemeenteraad blijft *in the lead*.

Er is onderzocht wat de mogelijkheden zijn om burgers meer inspraak te geven bij de (her)benoeming van de burgemeester. Er blijkt binnen het wettelijk kader meer mogelijk te zijn dan aanvankelijk verwacht. In de volgende paragraaf zullen deze mogelijkheden worden toegelicht.

Herbenoemingsprocedure burgemeester

Termijnen & data

Wettelijk dient de raad 4 maanden voorafgaand aan de eerste dag van de maand (GW art 61a, lid2) waarop de herbenoeming in dient te gaan een aanbeveling te sturen aan de Minister van Binnenlandse Zaken door tussenkomst van de Commissaris van de Koning. Aangezien de huidige termijn van burgemeester Aboutaleb afloopt op 5 januari 2021, dient deze aanbeveling 1 september 2020 verzonden te worden. Gezien het feit dat dit kort na het zomerreces is, is het wenselijk om deze aanbeveling uiterlijk 1 juli 2020 te versturen.

Voordat de raad tot zijn aanbeveling komt, spreekt hij met de commissaris van de koning en stelt hij een vertrouwenscommissie in. Dit zal naar verwachting in het eerste halve jaar van 2020 plaatsvinden. De positie van de aanbeveling is sinds 2001 dusdanig versterkt dat de aanbeveling van de raad overgenomen dient te worden door de Minister.

Voor het komen tot een aanbeveling zal de vertrouwenscommissie een oordeel moeten vormen over het functioneren van de burgemeester. De profielschets, die vastgesteld is bij de benoeming, vormt daarvoor in beginsel het toetsingskader.

Vertrouwenscommissie

De instelling van een vertrouwenscommissie is wettelijk voorgeschreven (GW, artikel 61a). Daarbij is een wettelijke geheimhoudingsplicht vastgesteld. Tijdens het proces van herbenoeming zal de vertrouwenscommissie voornamelijk functionarissen en stakeholders binnen/van de stad Rotterdam horen om tot het oordeel over het functioneren van de burgemeester te komen.

Wettelijk heeft de vertrouwenscommissie geen mogelijkheden om een referendum te houden of een burgemeester al/dan niet (her)benoemd dient te worden. Dat is expliciet uitgesloten door de wetgever bij de wijziging van de Gemeentewet in verband met het afschaffen van het raadplegend burgemeestersreferendum (MvT, 31 393, nr 3).

---

⁵ https://www.eerstekamer.nl/motie/motie_rombouts_cda_c_s_over_de/document/f=/vktneduultxi.pdf

Tevens omschrijft de wetgever in haar Nota naar aanleiding van het Verslag bij dezelfde wetswijziging (31 393, nr 5, paragraaf toekomstige mogelijkheden) dat de benoemingsprocedure uitputtend in de Gemeentewet is omschreven en er geen autonome bevoegdheid bij gemeenteraden rust om toch tot een dergelijke meningspeiling over te gaan. Het primaat voor de benoeming ligt zuiver en alleen bij de gemeenteraad.

Mogelijkheden voor inspraak

Zoals gezegd kent een besluit tot het houden van een referendum over een (her)benoeming van een burgemeester wettelijk geen grondslag en is daarmee ontvankelijk voor een vernietigingsverzoek bij de bestuursrechter. Niettemin zijn er twee mogelijkheden waar het gaat om inspraak. Het staat politieke partijen, al dan niet op gezamenlijke basis, vrij om zelf de mening van de Rotterdammers te polsen over de burgemeester en het resultaat hiervan mee te wegen bij het komen tot een aanbeveling. Daarnaast staat het de raad vrij om een besluit te nemen om een (digitale) meningspeiling te doen over het functioneren van de burgemeester voorafgaand aan het starten van de herbenoemingsprocedure, conform de Verordening inspraak, digitale meningspeiling, burgerinitiatief en referenda Rotterdam 2018, zij het dat dit is uitgesloten in respectievelijk artikelen 6 & 21, sub h. Daarvoor zal de verordening gewijzigd dienen te worden.

Huidige Rotterdamse kader

In de Rotterdamse Verordening inspraak, digitale meningspeiling, burgerinitiatief en referenda Rotterdam 2018 is expliciet opgenomen dat een referendum en een digitale meningspeiling over (her)benoemingen en/of functioneren van personen is uitgesloten. Onderhavig initiatiefvoorstel beoogt een mogelijkheid te scheppen om ingezetenen de inspraak te kunnen bieden die zij, zoals bovengenoemde onderzoeken aantonen, verlangen.

Financiële consequenties

Het onderhavige initiatiefvoorstel heeft geen directe financiële consequenties. Afhankelijk van de inzet van een digitale meningspeiling of een referendum inzake de (her)benoeming en het functioneren van de burgemeester worden uitvoeringskosten voorzien. Ten aanzien van een digitale meningspeiling is het zo dat er circa € 2.500 per gehouden meningspeiling aan kosten aan verbonden zijn. Naast deze kosten, is er per meningspeiling een belasting op het ambtelijk apparaat in de vorm van uren van medewerkers van het cluster Dienstverlening (functioneel beheer, communicatie, team verkiezingen) van circa 12 werkdagen. Een referendum kost gemiddeld 1.5 miljoen euro. In combinatie met een verkiezing vallen deze kosten wellicht lager uit.

Ontwerpbesluit

De raad van de gemeente Rotterdam,

Gelezen de reactie van het College van Burgemeester en Wethouders;

Gehoord de raadscommissie Veiligheid en Bestuur;

Gelet op artikel 149 van de Gemeentewet;

Besluit:

- de Verordening inspraak, digitale meningspeiling, burgerinitiatief en referenda Rotterdam 2018 als volgt te wijzigen:

1. artikel 6 sub h van de Verordening inspraak, digitale meningspeiling, burgerinitiatief en referenda Rotterdam 2018 komt te luiden:

“benoemingen of functioneren van personen, met uitzondering van het functioneren van de burgemeester;”

2. artikel 21 sub h van de Verordening inspraak, digitale meningspeiling, burgerinitiatief en referenda Rotterdam 2018 komt te luiden:

“benoemingen of functioneren van personen, met uitzondering van het functioneren van de burgemeester;”

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. [.....]

De griffier,

De voorzitter,